

Σταθμοί της ιστορικής πορείας της εν Ελλάδι Εκκλησίας.

του Εμμανουήλ Ιω. Κωνσταντινίδη.

Η δισχιστική ιστορική πορεία της Εκκλησίας διά τον ευαγγελισμόν του κόσμου εθεμελιώθη εις τον βασικόν άξονα του κηρύγματος των Απόστολων από των Ιεροσολύμων μέχρι της Ρώμης «και έως εσχάτου της γης», ως δηλοί ο ευαγγελιστής Λουκάς εις τας Πράξεις Αποστόλων (1,8), διότι ο άξων ούτος εκάλυπτε τον ελληνορωμαϊκόν κόσμον και ήνοιγε τας προοπτικάς εις τον ευρύτερον περίγυρον. Η Ελλάς ευρίσκετο εις το κέντρον του άξονος τούτου, διό και ετέθη εις το επίκεντρον της αποστολής του αποστόλου των εθνών Παύλου.

Η κατά την συνεδρίαν λοιπόν της 20ής Ιανουαρίου 1999 ληφθείσα απόφασις της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, περί αφιερώσεως των «ΔΙΠΤΥΧΩΝ» του σωτηρίου έτους 2000 εις την επέτειον δύο σημαντικών γεγονότων της ιστορίας αυτής, υπήρξεν ομολογουμένως λίαν επιτυχής.

Είναι δε τα γεγονότα ταύτα: πρώτον μεν η χιλιοστή ενακοσιοστή πενηκοστή αμφιετηρίς από της ελεύσεως του αποστόλου των Εθνών Παύλου εις την Ελλάδα (49/50 μ.Χ.), η οποία ήνοιξε την οδόν του εκχριστιανισμού όλων των λαών της Ευρώπης, κατά την πρώτην χιλιετίαν του ιστορικού βίου της Εκκλησίας, δεύτερον δε η εκατονταπεντηκονταετής τοιαύτη από της κανονικής Ανακηρύξεως του Αυτοκεφάλου της Εκκλη-

σίας της Ελλάδος (1850), το οποίον επέστρεψε την μακραίωνα, αδιάκοπον και ενεργόν παρουσίαν της Εκκλησίας του ελλαδικού χώρου εις την δι-σχιλιετή ακτινοβολίαν της χριστιανικής πίστεως εν τω κόσμω.

Πρόκειται περί κορυφαίων γεγονότων της μακραίωνος ιστορίας της εν Ελλάδι Εκκλησίας, την σπουδαιότητα των οποίων θα εξάρωμεν εν τοις εφεξής.

A. Η Εκκλησία της Ελλάδος από της ιδρύσεώς της μέχρι των νεωτέρων χρόνων.

Η έλευσις του αποστόλου των Εθνών Παύλου και των συνεργατών του εν Ελλάδι συνδέεται αμέσως προς την ίδρυσιν της πρώτης εν Ευρώπη αποστολικής χριστιανικής Εκκλησίας, της Εκκλησίας των Φιλίππων. Είναι γνωστόν το «όραμα», το οποίον «διά νυκτός ώφθη τω Παύλω» (Πράξ. 16, 8-10), καθ' ον χρόνον ευρίσκετο εν Τρωάδι: «Ανήρ τις ην Μακεδών εστώς, παρακαλών αυτόν και λέγων· διαβάς εις Μακεδονίαν βοήθησον ημίν. ως δε το όραμα είδεν, ευθέως εζητήσαμεν εξελθείν εις την Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ότι προσκέκληται ημάς ο Κύριος ευαγγελίσασθαι αυτούς».

Η διάδοσις του Χριστιανισμού εις την πνευματικήν εστίαν του ελληνορωμαϊκού κόσμου απετέλει σφοδράν επιθυμίαν του αποστόλου των εθνών Παύλου, ο οποίος εθεώρει το κήρυγμα του Ευαγγελίου εις τον ελλαδικόν χώρον ως επιτελικόν στόχον του ιεραποστολικού προγράμματος αυτού και σημαντικήν γέφυραν διά την ακτινοβολίαν της χριστιανικής πίστεως εις την Δύσιν.

Ούτως, ο Παύλος και οι συνοδεύοντες αυτόν Σίλας, Τιμόθεος και Λουκάς, κατ' επιταγήν Κυρίου, έφθασαν εις Φιλίππους της Μακεδονίας «ευαγγελίσασθαι αυτούς». Ετέθησαν ούτω τα θεμέλια της πρώτης εν Ελλάδι Εκκλησίας, ο δε Παύλος συνέχισε την ιεραποστολικήν του πορείαν, ιδρύων μετά ταύτα και άλλας Εκκλησίας ανά την Ελλάδα. Παρά τας αντιδράσεις ή και διώξεις των Ιουδαίων, το έργον του ευαγγελισμού της Ελλάδος υπό του Παύλου δεν ανεκόπη. Η Θεσσαλονίκη, η Βέροια, αι Αθήναι και η Κόρινθος θα αποτελέσουν τους επομένους σημαντικούς ιεραποστολικούς στόχους του Παύλου και εις τας πόλεις αυτάς θα ιδρύση Εκκλησίας. Εθεμελίωσε τοιουτοτρόπως ο Παύλος, ο απόστολος των Εθνών, το έργον του ευαγγελισμού της Ελλάδος.

Αι υπό του Παύλου ιδρυθείσαι αποστολικαί Εκκλησίαι θα αποτελέσουν εφεξής τα κύρια ιεραποστολικά κέντρα διά των οποίων, μετά

ταύτα, θα διαδοθή και θα επικρατήση ο Χριστιανισμός εις ολόκληρον την Ελλάδα (τέλη του Γ' και αρχάς του Δ' αιώνας).

Οι πνευματικοί δεσμοί του αποστόλου των εθνών μετά των υπ' αυτού ιδρυθεισών εν Ελλάδι τοπικών Εκκλησιών υπήρξαν καθοριστικοί διά τε την επικράτησιν του Χριστιανισμού εν Ελλάδι, αλλά και διά την ευρύτεραν διάδοσιν αυτού εις τον ελληνορωμαϊκόν κόσμον. Η ζηλωτική αφοσίωσις των Φιλιππησίων, η ενθουσιαστική αναζήτησις των Θεσσαλονικέων, η προστατευτική διάθεσις των Βεροιέων, ο ανυπόκριτος σκεπτικισμός των Αθηναίων και η πρόθυμος ανταπόκρισις των Κορινθίων εις το κήρυγμα του αποστόλου Παύλου εξηγούν την ανύστακτον μέριμναν αυτού διά την ευστάθειαν των εν Ελλάδι τοπικών Εκκλησιών. Η μέριμνα αυτή εξεδηλώθη όχι μόνον δι' επιστολών η αποστολών, αλλά και διά των επανειλημμένων επισκέψεων αυτού, ώστε ο απόστολος των Εθνών να είναι και ο κατ' εξοχήν απόστολος των Ελλήνων.

Ο Παύλος θα επιστηρίξη πράγματι τας υπ' αυτού ιδρυθείσας εν Ελλάδι Εκκλησίας διά πολλών επιστολών, αποβλέπων εις την εν αυταίς εδραίωσιν της ορθής ευαγγελικής πίστεως και παραδόσεως. Τούτο και επετεύχθη, εις τρόπον ώστε η εν Ελλάδι τοπική Εκκλησία να διακατέχη «μεταξύ των ορθοδόξων αυτοκεφάλων τοπικών Εκκλησιών το εξαίρετον προνόμιον ότι εν τω ιστορικώ βίω αυτής ουδέποτε εγεννήθη, εγαλουχήθη ή εξετράφη αιρετική εκτροπή ή σχισματική διάσπασις προς αλλοίωσιν ή παραφθοράν θεμελιώδους αρχής της χριστιανικής πίστεως ή και βασικών πτυχών της κανονικής συνειδήσεως της Εκκλησίας».

Είναι διά ταύτα ευεξήγητον διατί η εν Ελλάδι τοπική Εκκλησία κατώρθωσε να διαδραματίση σημαντικόν ρόλον εις την πορείαν της καθόλου Εκκλησίας, ήδη από της Αποστολικής εποχής και κατά τους εν συνεχεία ακολουθήσαντας αιώνας. Η παρουσία πολλών εξ Ελλάδος επισκόπων, τόσον εις τας Οικουμενικάς, όσον και εις τας τοπικάς Συνόδους, αποτελεί την αδιάψευστον απόδειξιν των ανωτέρω λεχθέντων.

Την καθαρότητα της αποστολικής της πίστεως και παραδόσεως διεφύλαξεν ως κόρην οφθαλμού η εν Ελλάδι Εκκλησία και κατά τας μακράς περιόδους βαρβαρικών επιδρομών και δουλείας αιώνων.

Είναι πολύ χαρακτηριστικόν ότι, παρά την δυναστικήν συμπεριφοράν των Σταυροφόρων και την αθέμιτον προπαγάνδαν της λατινικής Ουνίας κατά την μακράν περίοδον της Φραγκοκρατίας εις μεγάλας περιοχάς του ελλαδικού χώρου, οι πιστοί παρέμειναν προσηλωμένοι εις την ορθόδοξον παράδοσιν και περιεφρόνησαν τα καταπιεστικά μέτρα των Φράγκων, διό και η Ουνία ουδεμίαν εύρεν απήχησιν μεταξύ των

Ορθοδόξων Ελλήνων. Η ανύστακτος μέριμνα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, της Μητρός Εκκλησίας, διετήρησεν άγρυπνον την ορθόδοξον συνείδησιν του Ελληνισμού.

Ως προς το θέμα της διοικητικής διοργανώσεως των εν Ελλάδι Εκκλησιών σημειούμεν ενταύθα τα εξής: αι ιδρυθείσαι κατά τους τρεις πρώτους αιώνες εν Ελλάδι εκκλησίαι, ακολουθούσαι το διά των αποφάσεων της εν Νικαία Α' Οικουμενικής συνόδου (325) εισαχθέν μητροπολιτικόν σύστημα, ωργανώθησαν εις τας ακολούθους έξη μεγάλας Μητροπολιτικάς Επαρχίας· α) της Αχαΐας (μητρόπολις η Κόρινθος), β) της Μακεδονίας (μητρόπολις η Θεσσαλονίκη), γ) της Θεσσαλίας (μητρόπολις η Λάρισα), δ) της Κρήτης (μητρόπολις η Γόρτυνα), ε) της Παλαιάς Ηπείρου (μητρόπολις η Νικόπολις), στ) της Νέας Ηπείρου (μητρόπολις το Δυρράχιον). Δεν περιλαμβάνεται η Επαρχία Νήσων του Αιγαίου διότι αυτή υπήγετο εις την Ασιανήν Διοίκησιν. Εις εκάστην Μητροπολιτικήν Επαρχίαν υπήρχον πολλάί επισκοπαί, αι οποίαι είχον μεν την εσωτερικήν ποιμαντικήν αυτοτέλειαν, αλλ' ανεγνώριζον την αυθεντίαν της προεδρευομένης υπό του Μητροπολίτου Επαρχιακής συνόδου. Η κατά τους ΣΤ' και Ζ' αιώνες υπαγωγή των επαρχιών του ελλαδικού χώρου υπό την πνευματικήν εποπτείαν του Παπικού Θρόνου κατέστησε την Εκκλησίαν της Ελλάδος λειτουργικήν γέφυραν επικοινωνίας των Εκκλησιών Ανατολής και Δύσεως.

Η κατά το έτος 732 (ή 733) απόσπασις των Επαρχιών του Ανατολικού Ιλλυρικού εκ της Δύσεως, υπό του αυτοκράτορος Λέοντος Γ' του Ισαύρου, και η οριστική υπαγωγή αυτών υπό τον Πατριαρχικόν Θρόνον της Κωνσταντινουπόλεως εδημιούργησε νέας προοπτικάς διά την διοικητικήν διάρθρωσιν των Εκκλησιαστικών Επαρχιών της Ελλάδος. Την εξέλιξιν της «τάξεως» των Μητροπόλεων και Επισκοπών της Ελλάδος, μετά την υπαγωγήν αυτών υπό τον Οικουμενικόν Θρόνον, δυνάμεθα να παρακολουθήσωμεν διά της μελέτης των διασωθέντων «Τακτικών» (= *Notitiae Episcopatum*) του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Ενσωματωθείσαι πλήρως εις την δικαιοδοσίαν του Οικουμενικού Θρόνου, αι Εκκλησίαι της Ελλάδος ηκολούθησαν έκτοτε πλέον τον κοινόν εκκλησιαστικόν βίον, παρέχουσαι αμέριστον την βοήθειαν αυτών προς επίλυσιν των αναφυομένων δυσχερών εκκλησιαστικών προβλημάτων. Λίαν χαρακτηριστική τυγχάνει η στάσις την οποίαν ετήρησαν αι Εκκλησιαστικάί Επαρχίαι της Ελλάδος κατά την περίοδον της Εικονομαχίας (726-843). Ετάχθησαν κατά των Εικονομάχων και υπερήσπισαν την τιμήν των ιερών εικόνων.

Ο εκκλησιαστικός εν Ελλάδι βίος λαμπρύνεται κατά τους μετά ταύτα αιώνας διά της ιδρύσεως και της ακμής σπουδαίων μοναστικών κέντρων, όπως του Αγίου Όρους (I' αιών και εξής) και των Μετεώρων (ΙΔ' αιών), χωρίς βεβαίως να παραβλέψωμεν την ύπαρξιν και άλλων Μονών (Οσίου Λουκά) εις ολόκληρον τον ελλαδικόν χώρον, ηπειρωτικόν και νησιωτικόν (Πάτμος). Η συμβολή των Μονών αυτών εις την ανάπτυξιν των Θεολογικών γραμμάτων και της χριστιανικής τέχνης υπήρξεν αξιόλογος και ευεργετική διά τον ορθόδοξον κόσμον ευρύτερον.

Η πορεία της εν Ελλάδι Εκκλησίας, υπό την κανονικήν δικαιοδοσίαν του Οικουμενικού Πατριαρχείου, τόσον κατά την περίοδον της Φραγκοκρατίας (ΙΓ'-ΙΔ' αιώνας), όσον και κατά την μακράίωνα τουρκικήν δουλείαν (1453-1821), υπήρξε κοινή μετά της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, αλλά και μετά των άλλων ομοδόξων Εκκλησιών. Συνεχής υπήρξεν η προσπάθεια μεγάλων πνευματικών μορφών του ιερού κλήρου και του Μοναχισμού της Εκκλησίας του ελλαδικού χώρου να συμβάλουν διά της πνευματικής προσφοράς αυτών εις τον αγώνα της Εκκλησίας προς διατήρησιν της πίστεως και της εθνικής αυτοσυνειδησίας των Ελλήνων. Τα αποτελέσματα υπήρξαν όντως θαυμαστά. Ο Ελληνικός λαός και η Εκκλησία του ανέκτησαν την ελευθερίαν και την ανεξαρτησίαν των.

B. Η Αυτοκέφαλος Εκκλησία της Ελλάδος κατά τους νεωτέρους χρόνους.

Η εθνική παλιγγενεσία του Ελληνισμού, η οποία εθεμελιώθη διά του απελευθερωτικού αγώνος του 1821 «διά του Χριστού την πίστιν την αγίαν και της Πατρίδος την ελευθερίαν», διεμόρφωσε νέα πλαίσια διά την οργάνωσιν και την αποστολήν της εν Ελλάδι Εκκλησίας. Αι απελευθερωθείσαι εκ της δυναστικής τουρκικής κυριαρχίας περιοχαί του ευρύτερου ελλαδικού χώρου αντιμετώπιζον ανυπερβλήτους δυσχερείας τόσον διά την άμεσον επικοινωνίαν μετά της εμπεριστάτου εν Κωνσταντινουπόλει Μητρος Εκκλησίας, όσον και διά την αντιμετώπισιν των πιεστικών αναγκών στελεχώσεως της Ιεραρχίας των μητροπόλεων, αρχιεπισκοπών και επισκοπών των απελευθερωθεισών περιοχών. Εν τούτοις, αι περιστασιακαί αυταί δυσχέρειαι, αι οποίαι θα ηδύναντο να εξοικονομηθούν κατά την κρίσιμον περίοδον του αγώνος διά συμβατικών ρυθμίσεων, εχρησιμοποιήθησαν ως πρόσχημα υπό των θιασωτών της εκκοσμικευμένης κρατικής θεωρίας, Ελλήνων και Βαυαρών, του Διαφωτισμού διά την αποκοπήν της Εκκλησίας της Ελλάδος από της κανονικής δικαιοδοσίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Η εν Ελλάδι Εκκλησία, μετά την εθνικήν των Ελλήνων ανεξαρτησίαν, επέπρωτο να εισέλθη εις οδυνηράς περιπετείας, διά της μονομερούς, βεβιασμένης και αντικανονικής ανακηρύξεώς της υπό της αντιβασιλείας το έτος 1833 εις Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν. Η αυτογνώμων, αυθαίρετος και αντικανονική αύτη ανακήρυξις του αυτοκεφάλου, έργον του εκ της αντιβασιλείας Μάουρερ (Maurer) και του συνεργού αυτού Θεοκλήτου Φαρμακίδου, είχαν ως άμεσον επακόλουθον την διακοπήν των κανονικών σχέσεων όχι μόνον μεταξύ του Οικουμενικού Πατριαρχείου και των εν Ελλάδι Εκκλησιαστικών Επαρχιών αυτού, αλλά και μετά των άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Ο έχων την ευθύνην των εκκλησιαστικών θεμάτων, εκ της τριανδρίας της αντιβασιλείας, Γκέοργκ Λούντβιχ φον Μάουρερ -καθηγητής διαπρεπής τόσον του γερμανικού, όσον και του γαλλικού δικαίον εις το Πανεπιστήμιον του Μονάχου, αλλά και αξιόλογος κοινωνιολόγος-, προτεστάντης το θρήσκευμα, ετέλει υπό την άμεσον επίδρασιν του Διαφωτισμού, ως προς τας περί κράτους αντιλήψεις της εποχής εκείνης. Αγνοών το κανονικόν δίκαιον και την μακραίωνα παράδοσιν της Ορθοδόξου Εκκλησίας, επεδίωξε και επέτυχε την κατάργησιν της αυτοτελείας και ανεξαρτησίας της εν Ελλάδι Εκκλησίας και την πλήρη εξάρτησιν αυτής εκ της πολιτειακής εξουσίας. Έμενεν ούτω πιστός ο Μάουρερ εις τα προτεσταντικά πρότυπα της Δυτικής Ευρώπης και καθίστα την Εκκλησίαν της Ελλάδος υποτελή εις την μοναρχικήν εξουσίαν του Βασιλέως, μη αφιστάμενος της ήδη παλαιότερον κρατούσης εν τη Δύσει αρχής: «*cujus regio, ejus religio*» (= ούτινος το κράτος, εκείνου και η θρησκεία).

Επί τη βάσει λοιπόν των ανωτέρω αρχών και προϋποθέσεων συνετάγη και εδημοσιεύθη εν Ναυπλίω την 23ην Ιουλίου (4ην Αυγούστου) 1833 η περιλάλητος «Διακήρυξις Περί της ανεξαρτησίας της Ελληνικής Εκκλησίας». Πρόκειται περί Βασιλικού Διατάγματος, το οποίον εξεδόθη υπό της τριμελούς Αντιβασιλείας εν ονόματι του ανηλίκου Βασιλέως Όθωνος, και αποτελεί τον πρώτον Καταστατικόν Νόμον της αντικανονικώς ανακηρυχθείσης Αυτοκεφάλου Εκκλησίας του Βασιλείου της Ελλάδος. Η ως άνω «Διακήρυξις» αποτελεί, κατά το περιεχόμενον αυτής, πιστήν κατά λέξιν αντιγραφήν εκ του οργανικού νόμου του έτους 1818 του Βαυαρικού Κονσιστορίου (παρά τα περί «πρωτοτυπίας» αυτής λεγόμενα υπό του Μάουρερ). Σύγκειται δε εξ άρθρων 25, άτινα σχεδόν εξ ολοκλήρου διέπονται υπό πνεύματος προτεσταντικού και απολύτου κρατισμού. Αρχηγός της Εκκλησίας κατά το διοικητικόν μέρος είναι ο Βασιλεύς (άρθρ. 1). Η δε Εκκλησία διοικείται υπό διαρκούς πενταμελούς

Συνόδου, ήτις φέρει τον τίτλον: «Ιερά Σύνοδος του Βασιλείου της Ελλάδος», τα μέλη της οποίας διορίζονται υπό της Κυβερνήσεως (άρθ. 2-3) και ορκίζονται «πίστιν εις τον Βασιλέα...», κατά την ανάληψιν των καθηκόντων αυτών (άρθ.8). Εις την Σύνοδον «παρεδρεύει» ο Βασιλικός Επίτροπος, διοριζόμενος «παρά του Βασιλέως», πάσα δε πράξις της Συνόδου «γενομένη εν απουσία του είναι άκυρος» (άρθ. 6-7). Ουδεμία απόφασις της Συνόδου δύναται να κοινοποιηθή ή να εκτελεσθή ανευ εγκρίσεως της Κυβερνήσεως (άρθ. 9). Οι Αρχιερείς διορίζονται «παρά της Κυβερνήσεως κατά πρότασιν της Συνόδου» και κατά τον αυτόν τρόπον μετατίθενται, παύονται ή εκπίπτουν της θέσεώς των (άρθ. 16). Πάσα αλληλογραφία ή άμεσος σχέσις της Ιεράς Συνόδου ή άλλου τινός «των εκ του κλήρου» προς «εξωτερικάς κοσμικάς ή Εκκλησιαστικάς Αρχάς» δεν είναι εφικτή παρά μόνον «διά της ανηκούσης Γραμματείας της Επικρατείας» (άρθ. 19). Είναι νομιζόμεν ικανά τα ανωτέρω παρατεθέντα, εκ της «Διακηρύξεως» του 1833, διά να αντιληφθή πας τις περί ποίας «ανεξαρτησίας» ωμίλει και έγγραφεν ο Μάουρερ και διά ποίας «ελευθερίας» επροικοδότει την Αυτοκέφαλον -καθ' ημάς «Κακοκέφαλον»- κατάστασαν εν Ελλάδι Εκκλησίαν! Τα ακολουθήσαντα δύο Διατάγματα: 1) «Περί του τρόπου των εργασιών της Συνόδου» της 15ης (27ης) Αυγούστου 1833, και 2) «Περί προσωρινής διαιρέσεως των Επισκοπών του Βασιλείου» της 20ής Νοεμβρίου (2 Δεκεμβρίου) 1833 ολοκλήρωσαν την περί ης ο λόγος «ανεξαρτησίαν» της Εκκλησίας της Ελλάδος. Δεσμία του όλου αυτού πολιτειοκρατικού νομοθετικού πλέγματος, η εν Ελλάδι Εκκλησία ουδεμίαν ηδύνατο να αναπτύξη πρωτοβουλίαν, ουδέ την κανονικήν τάξιν της Ορθοδόξου Εκκλησίας να διασφαλίση επετύγχανεν. Απεκόπη αυθαιρέτως του κέντρου διοικήσεως αυτής και της μετ' αυτού κοινωνίας, ως και μετά των άλλων 'Ορθοδόξων Εκκλησιών. Η κατάστασις αύτη διήρκεσεν επί μίαν δεκαεπταετίαν (1833-1850), διότι το Οικουμενικόν Πατριαρχείον δεν ήτο δυνατόν να αναγνωρίση τα όσα αντικανονικά έπραξεν η Αντιβασιλεία. Ορθώς λοιπόν πράττον διέκοψε πάσαν μετά της εν Ελλάδι Εκκλησίας επικοινωνίαν.

Την άρσιν του αδιεξόδου επεδίωξεν η Εκκλησία της Ελλάδος και διά της Ελληνικής Κυβερνήσεως εζήτησε την «αναγνώρισιν» του Αυτοκέφαλου παρά του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η αναμενομένη ευκαιρία επικοινωνίας προς το Πατριαρχείον εδόθη τον Δεκέμβριον του 1849. Εις την κηδείαν του εν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως της Ελλάδος Ιακώβου Ρίζου Νερουλού (+17 Δεκεμβρίου 1849) παρέστη ο Πατριάρχης Άνθιμος ο Δ' και η περί αυτόν Σύνοδος. Η Ελληνική Κυβέρνησις ηθέλησε να ευχα-

ριστήση και να τιμήση τον Πατριάρχη, διά της απονομής του παρασήμου του Σωτήρος. Η αποστολή ανετέθη εις τον καθηγητήν της Θεολογικής Σχολής αρχιμανδρίτην Μισαήλ Αποστολίδην. Ο τότε Πρόεδρος «της Ιεράς Συνόδου του Βασιλείου της Ελλάδος» Ευβοίας Νεόφυτος, δραττόμενος της ευκαιρίας, απέστειλεν επιστολήν προς τον Πατριάρχη, όστις εδέχθη «χαριέντως» το παράσημον και ηυχαρίστησε τον Βασιλέα και την Κυβέρνησιν, διά του επιτετραμμένου της Ελλάδος Π. Δεληγιάννη. Αλλά την επιστολήν του Νεοφύτου επέστρεψεν άθικτον προς τον κομιστήν αυτής, διότι ηγνόει και τον Πρόεδρον και την Σύνοδον της οποίας ούτος προεδρεύει, «ουδέποτε γαρ περί συστάσεως τοιαύτης Συνόδου λόγος εγένετο προς την Εκκλησίαν», ετόνισεν ο Πατριάρχης προς τον κομιστήν της επιστολής. Λαβούσα γνώσιν των ανωτέρω η Κυβέρνησις απέστειλεν αμέσως (30 Μαΐου 1850) προς τον Πατριάρχη «επίσημον εν μεμβράναις» γράμμα, διά του οποίου εξητείτο εν ονόματι του ιερού Κλήρου της Ελλάδος η αναγνώρισις της ανεξαρτησίας της εν Ελλάδι Εκκλησίας και της Συνόδου αυτής.

Ο Πατριάρχης συνεκάλεσεν ακολούθως, κατ' Ιούνιον του 1850, μεγάλην Σύνοδον (συνεδρίαί 16ης, 20ής, 24ης και 29ης Ιουνίου) εις ην μετέσχον πέντε πρώην Οικουμενικοί Πατριάρχαι, ο Ιεροσολύμων Κύριλλος και τα μέλη της Πατριαρχικής Συνόδου (12 άρχιερείς).

Η εν τοις Πατριαρχείοις Σύνοδος εξέδωκε την 29ην Ιουνίου 1850 τον Συνοδικόν Τόμον, διά του οποίου αι εν Ελλάδι Εκκλησιαστικάί Επαρχίαί του Οικουμενικού Πατριαρχείου ανεκηρύσσοντο εις Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν. Περιέχει δε ο Τόμος ούτος επτά κανονικούς όρους, επί των οποίων εδράζονται αι θεμελιώδεις κανονικάί αρχαί της διοργανώσεως της αρτισυστάτου Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος. Αύτη θα έχη υπερτάτην Εκκλησιαστικήν αρχήν Σύνοδον διαρκή, της οποίας πρόεδρος θα είναι ο κατά καιρούς «Ιερώτατος Μητροπολίτης Αθηνών» και μέλη Αρχιερείς, προσκαλουμένους αλληλοδιαδόχως «κατά τα πρεσβεία της χειροτονίας». Η Σύνοδος οφείλει να διοική την Εκκλησίαν «κατά τους θείους και ιερούς Κανόνας ελευθέρως και ακωλύτως από πάσης κοσμικής επεμβάσεως». Η ονομασία της Συνόδου θα είναι: «Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος». Οι Αρχιερείς ιερουργούντες εν ταις επαρχίαις αυτών μνημονεύουσι της Ιεράς Συνόδου, ο δε Πρόεδρος «πάσης Επισκοπής Ορθοδόξων». Εν τοις ιεροίς Διπτύχοις η Ιερά Σύνοδος οφείλει να μνημονεύη «του τε κατά καιρόν Οικουμενικού Πατριάρχου, και των λοιπών τριών Πατριαρχών κατά τάξιν, καθώς και πάσης Επισκοπής Ορθοδόξων», ίνα διατηρήται η κανονική ενότης προς την εν Κωνσταντινο-

υπόλει Μεγάλην Εκκλησίαν και τας λοιπάς Ορθοδόξους του Χριστού Εκκλησίας, «κατά τους θείους και ιερούς Κανόνας και τα Πατροπαράδοτα έθιμα της Καθολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας». Την διατήρησιν της τοιαύτης κανονικής ενότητος εκφράζει επίσης η λήψις του αγίου Μύρου παρά του Πατριαρχείου υπό της εν Ελλάδι Εκκλησίας. Ορίζει δε επί πλέον ο Τόμος, ότι διά τα γενικά εκκλησιαστικά ζητήματα η εν Ελλάδι Ιερά Σύνοδος θα έχη την αναφοράν αυτής προς το Οικουμενικόν Πατριαρχείον, το οποίον θα παρέχη προθύμως την σύμπραξίν του, «προς κρείττονα οικονομίαν και στηριγμόν της Ορθοδόξου Εκκλησίας».

Η έκδοσις του Συνοδικού Τόμου, προ 150 ετών, υπήρξεν αληθώς βαρυσήμαντον γεγονός εξ επόψεως ιστορικοκανονικής. Ως και άλλοτε (1974) εσημειώσαμεν, «το Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως διά της εκδόσεως του Συνοδικού Τόμου απέβλεψεν εις τρία τινά· πρώτον εις την αποκατάστασιν της κανονικής ενότητος μετά των εν τω ελευθέρω Ελληνικώ Βασιλείω εκκλησιαστικών αυτού Επαρχιών, τας οποίας και ανακηρύσσει εις Αυτοκέφαλον Εκκλησίαν επί κανονικών βάσεων· δεύτερον εις το να καταστήση την Εκκλησίαν ταύτην ελευθέραν από πάσης κοσμικής εξουσίας· καί τρίτον τέλος εις το να καθορίση τας θεμελιώδεις κανονικάς αρχάς αι οποίαι δέον υποχρεωτικώς να πρυτανεύουν κατά την άσκησιν της διά του «Αυτοκεφάλου» παραχωρηθείσης συνοδικής διοικητικής δικαιοδοσίας».

Την έκδοσιν του Συνοδικού Τόμου εδέχθησαν, σχεδόν πάντες, οι εν Ελλάδι μετά χαράς ιδιαιζούσης (εξαιρουμένου του Φαρμακίδου και των συν αυτώ). Ο βασιλεύς Όθων μάλιστα, υποδεχόμενος την πρώτην κατασταθείσαν κανονικήν Ιεράν Σύνοδον «της Εκκλησίας της Ελλάδος», εδήλου τα εξής σημαντικά προς τους συνοδικούς αρχιερείς: «την επανάληψιν των κανονικών σχέσεων της Ελληνικής Εκκλησίας μετά των λοιπών ομοδόξων Εκκλησιών θεωρώ ως εν των επί της βασιλείας μου λαμπροτέρων συμβεβηκότων». Διά Βασιλικού Διατάγματος της 11ης Αυγούστου 1850 ωρίσθη, κατά πρότασιν της Ιεράς Συνόδου, όπως κατά την 20ήν Αυγούστου τελεσθή δοξολογία εις όλους τους ναούς της Ελλάδος «επί τη λαμπρά της κανονικής αναγνωρίσεως πράξει», και αναγνωσθή ο Συνοδικός Τόμος. Ταύτα και εγένοντο. Την δε 2αν Σεπτεμβρίου 1850 διά Β. Διατάγματος ο Πρόεδρος της Συνόδου, Επίσκοπος Αττικής Νεόφυτος, μετωνομάσθη «Μητροπολίτης Αθηνών» (ως αναφέρεται ήδη εις τον Συνοδικόν Τόμον).

Η αντίδρασις του Φαρμακίδου κατά του Συνοδικού Τόμου υπήρξεν οξυτάτη και εζήτει την απόρριψίν του, συνέγραψε μάλιστα και σχετικήν

συγγραφήν την οποίαν εδημοσίευσεν ανωνύμως το 1852 (23 Απριλίου), υπό τον τίτλον: «Συνοδικός Τόμος ή περί αληθείας» (ο επικαλούμενος «Αντίτομος»). Αποδοχή του Συνοδικού Τόμου εσήμαινε, κατά Φαρμακίδη, προδοσίαν κατά του Έθνους! Τας πεπλανημένας γενικώτερον αντιλήψεις περί των εν Ελλάδι εκκλησιαστικών πραγμάτων του Φαρμακίδου αντέκρουσεν ο «σοφός» Κωνσταντίνος Οικονόμος ο εξ Οικονόμων, εγκατασταθείς εν Ελλάδι από του 1834 (ευρίσκετο πρότερον εν Ρωσία). Ο διεξαχθείς μεταξύ των δύο ανδρών αγών, κυρίως διά συγγραμμάτων, υπήρξε σφοδρός, και απετύπου την σύγκρουσιν των δύο εν Ελλάδι κόσμων, των συντηρητικών-παραδοσιακών (Οικονόμος) και των φιλελευθέρων (Φαρμακίδης), οι οποίοι είναι και οι φορείς των νέων εκ της Δύσεως θεωριών διά τας σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας.

Το επικρατήσαν κλίμα είχεν ως άμεσον αποτέλεσμα την υπό της Κυβερνήσεως καθυστέρησιν -επί διετίαν όλην- από της εκδόσεως του Συνοδικού Τόμου- εκδόσεως των βασικών Καταστατικών Νόμων Σ' και ΣΑ', ήτις και εγένετο την 10ην και 24ην Ιουλίου 1852 αντιστοίχως (ο Σ' διαλαμβάνει «περί Επισκοπών και Επισκόπων και περί του υπό τους Επισκόπους τελούντος κλήρου», ο δε ΣΑ' είναι «Νόμος Καταστατικός της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος»).

Τα όνειρα, βεβαίως, και αι ελπίδες όλων εκείνων οι οποίοι ανέμενον την κανονικήν των παρ' ημίν εκκλησιαστικών πραγμάτων ρύθμισιν -επί τη βάσει των όρων του Συνοδικού Τόμου- διεψεύσθησαν! Και τούτο διότι οι νόμοι Σ' και ΣΑ' αποτελούν εν πολλοίς -πλην ελαχίστων εξαιρέσεων- αντιγραφήν και επανάληψιν των διατάξεων της «Διακηρύξεως» του 1833! Αι εξαιρέσεις αναφέρονται: α) εις την ονομασίαν της Συνόδου: «Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος» (ουχί δέ «... του Βασιλείου της Ελλάδος»), β) εις το ότι ωρίσθη μόνιμος πρόεδρος της Συνόδου ο μητροπολίτης Αθηνών (και τα δύο ταύτα αναφέρονται εις τον Συνοδικόν Τόμον). Επεβλήθη λοιπόν και πάλιν εις την Εκκλησίαν της Ελλάδος νόθον πολιτειοκρατικόν καθεστώς, ως εκείνο του Μάουρερ, εις την διοικητικήν αυτής διοργάνωσιν. Προσπάθειαι της Ιεραρχίας προς την Κυβέρνησιν, διά την βελτίωσιν των εκκλησιαστικών πραγμάτων, κυρίως διά της αναθεωρήσεως των εκκλησιαστικών νόμων (υπόμνημα του 1868), απέβησαν δυστυχώς άκαρποι. Ετέρα σοβαρά προσπάθεια κατεβλήθη το 1914 διά της μεγάλης Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπείας (νόμος 188 της 21ης Μαρτίου, επί πρωθυπουργίας Ελευθερίου Βενιζέλου).

Τα πολιτικά όμως γεγονότα τα οποία επηκολούθησαν εν Ελλάδι («ανάθεμα» του Βενιζέλου, διά της συμμετοχής της Εκκλησίας), αι διε-

θνείς πολιτικά συνθήκαι, ως και η Μικρασιατική καταστροφή του 1922, επί πλέον δε η υπό της Κυβερνήσεως διάλυσις της Ιεραρχίας, η οποία συνήλθεν εν Αθήναις (1922) προς διαμαρτυρίαν διά την εκκλησιαστικήν κατάστασιν, δεν επέτρεψαν δυστυχώς την πραγματοποίησιν του συντελεσθέντος σημαντικού έργου της Επιτροπείας.

Η εκλογή ως νέου Αρχιεπισκόπου Αθηνών (8 Μαρτίου 1923, χειροτονία. 10 Μαρτίου) του αρχιμανδρίτου και καθηγητού της Θεολογικής Σχολής Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, διήνοιξε νέας προοπτικές προς επίλυσιν των εκκλησιαστικών προβλημάτων. Ο Αρχιεπίσκοπος εζήτησε και επέτυχε παρά της Συνόδου την σύγκλησιν επισήμως της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος «προς κατακύρωσιν της επελθούσης διά της εκλογής αυτού ειρήνης της Εκκλησίας και αναθεώρησιν των διεπόντων την διοίκησιν αυτής νόμων» (νόμοι Σ' καί ΣΑ'). Η κυβέρνησις επείσθη διά την σύγκλησιν της Ιεραρχίας. Συνελθούσα δ' αύτη την 3ην Απριλίου, εξέδωκε ψήφισμα το οποίον εκύρου την επελθούσαν λύσιν του εκκλησιαστικού ζητήματος (εκ του «αναθέματος» Βενιζέλου) και επελήφθη της αναθεωρήσεως του Καταστατικού νόμου της Εκκλησίας της Ελλάδος, αποφασίσασα μάλιστα την κατάργησιν των νόμων Σ' καί ΣΑ', διά να καταστή αυτοτελής η Εκκλησία και απαλλαγή των δεσμών της πολιτείας.

Ο υπό της Επαναστάσεως του στρατηγού Ν.Πλαστήρα εκδοθείς την 31ην Δεκεμβρίου 1923 «Καταστατικός Νόμος της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος» (Φ.Ε.Κ. 387Α) παρέσχεν εις την Εκκλησίαν την δυνατότητα να στηρίξη επί βάσεων κανονικών την διοίκησιν αυτής. Διά του νέου Καταστατικού εβελτιώθη το ισχύον μέχρι τότε πολιτειοκρατικόν σύστημα. Κατηργήθη η ολιγομελής Διαρκής Σύνοδος και αντ' αυτής ωρίσθη ως ανωτάτη «εν τω Κράτει Εκκλησιαστική Αρχή» η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος (άρθ. 2), συνεργομένη άπαξ του έτους τακτικώς την 1ην Οκτωβρίου και εκτάκτως οσάκις παρίσταται ανάγκη. Της Συνόδου προεδρεύει ο Αθηνών, ο οποίος τιτλοφορείται το πρώτον «Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος», οι δε Αρχιερείς «Μητροπολίται» (άρθ. 18). Την Σύνοδον, κατά την απουσίαν αυτής, αντιπροσωπεύει ο αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Η εκλογή των Αρχιερέων γίνεται υπό της Ιεραρχίας (άρθ. 23). Και εις άλλα θέματα, όπως το της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης, η Εκκλησία αφέθη ελευθέρα από της πολιτείας. Πρόκειται, ασφαλώς, περί «νίκης» της Εκκλησίας, μετά πάροδον σχεδόν ενός αιώνος (90 έτών) από της μαουρερικής «Διακηρύξεως» (1833).

Και ενώ τα της Εκκλησίας έβαινον ομαλώς εξελισσόμενα και βελτιούμενα, η επελθούσα πολιτική μεταβολή (δικτατορία Θ. Παγκάλου) ανέκοψε τας δημιουργικές προσπάθειάς της Εκκλησίας, προξενήσασα έντασιν εις τας σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας. Διά της βίας ημπόδισε τους ιεράρχας να πραγματοποιήσουν συνέλευσιν της Ιεραρχίας και ο Αρχιεπίσκοπος αντέστη κατά των ενεργειών της δικτατορίας. Τήν 26ην Σεπτεμβρίου 1925 εδημοσιεύθη νομοθετικόν διάταγμα (Φ.Ε.Κ. 270Α) «Περί συστάσεως Διαρκούς Ιεράς Συνόδου και περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως του Καταστατικού Νόμου της 31 Δεκεμβρίου 1923 της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος». Δι' αυτού επανιδρύετο η Διαρκής Ιερά Σύνοδος (7 μέλη «εξ ων εις Πρόεδρος και εξ Σύεδροι», άρθ. 2. Πρόεδρος είναι ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών), λαβούσα υπερεξουσίας (εκλογή Αρχιεπισκόπου και αρχιερέων, άρθ. 7), και εκπροσωπούσα «την Ανωτάτην Εκκλησιαστικήν Αρχήν, ήτοι την Σύνοδον της Ιεραρχίας υπό πάσαν έποψιν...» (άρθ. 1). Δεν κατηργήθη, βεβαίως, η Ιεραρχία και ήτο ευτύχημα οτι η δικτατορία δεν έλαβεν υπ' όψιν τας εισηγήσεις ωρισμένων περί επαναφοράς εν ισχύι των νόμων Σ' καί ΣΑ' του 1852.

Η Ιεραρχία αντέδρασεν εις την επιβολήν του νέου καθεστώτος διοικήσεως της Εκκλησίας, συνελθούσα δε ανεπισήμως εις την Αρχιεπισκοπήν Αθηνών απεφάσισε να μη δεχθή την εφαρμογήν του νόμου της 26ης Σεπτεμβρίου 1925 και να επιδιώξη την επαναφοράν του νόμου του 1923.

Αι υπό τον Αρχιεπίσκοπον και των Ιεραρχών καταβληθείσαι προσπάθειαι απέδωκαν καρπούς. Το 1931 εψηφίσθη ο νόμος 5187 («Καταστατικός νόμος της αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος», Φ.Ε.Κ. 255Α) και το επόμενον έτος 1932 ο κωδικοποιημένος νόμος 5438 (Φ.Ε.Κ. 265Α /17 Αυγούστου· προηγουμένως εδημοσιεύθη υπό τον αυτόν αριθμόν 5438 νόμος «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμον 5187...» Φ.Ε.Κ. 178Α/1 Ιουνίου 1932). Διά των ανωτέρω νόμων επανεφέροντο, εν πολλοίς, εν ισχύϊ αι διατάξεις του νόμου του 1923.

Ολίγα έτη προ της εκδόσεως του νόμου 5187/1931 εδημοσιεύθη ο νόμος 3615/1928 (Φ.Ε.Κ. 120Α/11 Ιουλίου) «Περί εκκλησιαστικής διοικήσεως των εν ταις Νέαις Χώραις της Ελλάδος Μητροπόλεων του Οικουμενικού Πατριαρχείου», διά του οποίου επήρχετο η διοικητική αφομοίωσις των μητροπόλεων των «Νέων Χωρών» (υπήρξε προηγουμένη συνεννόησις μετά του Οικουμενικού Πατριαρχείου). Το πρόβλημα της διοικήσεως των Μητροπόλεων των λεγομένων «Νέων Χωρών», δημιουργηθέν ευθύς μετά τους νικηφόρους πολέμους του 1912/1913, ελύθη

κανονικώς υπό του Πατριαρχείου διά της εκδόσεως υπ' αυτού της Πατριαρχικής Συνοδικής Πράξεως της 4ης Σεπτεμβρίου 1928, δι' ης «τηρουμένου του επί των Επαρχιών τούτων ανωτάτου κανονικού δικαιώματος του Αγιωτάτου Πατριαρχικού Οικουμενικού Θρόνου, η διοικήσεις εν τοις επί μέρους των επαρχιών τούτων διεξάγεται εφεξής επιτροπικώς υπό της πεφιλημένης Αγιωτάτης αδελφής Εκκλησίας της 'Ελλάδος...».

Η «επιτροπική» αυτή διοικήσεις των Μητροπόλεων «των Νέων Χωρών» διενεργείται επί τη βάσει των δέκα όρων της Πράξεως, τους οποίους οφείλει πάντοτε να τηρή η εν Ελλάδι Εκκλησία. Δέον ενταύθα να τονισθή ότι πρόκειται περί ρητής εντολής διοικήσεως «επιτροπικώς» των ως άνω Μητροπόλεων του Οικουμενικού Θρόνου, και όχι περί «αφομοιώσεως» αυτών μετά των άλλων επαρχιών της Παλαιάς Ελλάδος, ως συνέβη με την Επτάνησον το 1866 και την Θεσσαλίαν (μετά τμημάτων της Ηπείρου) το 1882.

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον διατηρεί πάντοτε επί των Μητροπόλεων των «Νέων Χωρών» το ανώτατον αυτού κανονικόν δικαίωμα (μνημόσυνον υφ' εκάστου Μητροπολίτου), ως εκ τούτου δε «αυτόδικαίως παρακολουθεί την υπό της Εκκλησίας της Ελλάδος τήρησιν των υπ' αυτού τεθέντων, διά της Πατριαρχικής Συνοδικής Πράξεως, όρων της επιτροπικής διοικήσεως των Μητροπόλεων των Νέων Χωρών».

Οι αρχιερείς των «Νέων Χωρών» μετέχουν της διοικήσεως της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Ελλάδος καθ' ον ακριβώς τρόπον «και μετά των αυτών δικαιωμάτων» και οι Αρχιερείς της Παλαιάς Ελλάδος, εις την Διαρκή μάλιστα Σύνοδον «κατ' ίσον αριθμόν» (όρος Β').

Μετά την ανωτέρω ρύθμισιν, η Αυτοκέφαλος Εκκλησία της Ελλάδος απετελέσθη εκ δύο τμημάτων, συνεχίσασα την μετά του Οικουμενικού Πατριαρχείου αγαστήν αυτής συνεργασίαν.

Αι κατά την διάρκειαν της δικτατορίας Μεταξά από του 1936 επιβληθείσαι πολιτικά μεταβολαί επηρέασαν δυσμενώς τα εκκλησιαστικά της Ελλάδος πράγματα (έκδοσις πλήθους αναγκαστικών νόμων και νομοθετικών διαταγμάτων, δι' ων επήρχοντο πολλαί συμπληρώσεις ή τροποποιήσεις περί την διοικήσιν της Εκκλησίας αναφερόμεναι).

Κατά την διάρκειαν της ναζιστικής κατοχής της Ελλάδος εδημοσιεύθη ο νόμος 671/1943, ο οποίος ετροποποιήθη πολλάς φορές και εβελτιώθη, ίσχυσε δε μέχρι της επιβολής της δικτατορίας τον Απρίλιον του 1967, ότε εξεδόθη το νομοθετικόν διάταγμα 126/1968, διά του οποίου κατηργήθη ο Καταστατικός Νόμος 671/1943. Καταλυθείσης της δικτατορίας το 1974, επανήλθεν εν ισχύϊ ο καταστατικός νόμος 671/1943 (ως εί-

χε το πρώτον δημοσιευθή) διά της εκδόσεως του νομοθετικού διατάγματος 87/1974, όπερ κατηργήθη το 1977, διά της εκδόσεως του νόμου 590/1977 (Φ.Ε.Κ. 146/31-6-77, τεύχος Α') «Περί Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος». Ο νόμος ούτος ισχύει μέχρι και σήμερα· αποτελεί δε τον μόνον αυτοτελή Καταστατικόν Χάρτην της εν Ελλάδι Εκκλησίας, όστις εψηφίσθη υπό της Βουλής των Ελλήνων, διά κοινοβουλευτικής διαδικασίας. Ο νέος Καταστατικός εξασφαλίζει την νόμιμον και κανονικήν λειτουργίαν των διοικητικών θεσμών της Εκκλησίας, συμφώνως προς την ρητήν επιταγήν του Συντάγματος (αρθ. 3, παρ. 1), ενώ «καθορίζει σαφέστερον την θέσιν της Εκκλησίας εν τω Ελληνικώ Κράτει», επί τη βάσει της παραδοσιακής αρχής της «συναλληλίας» .

Η Εκκλησία, λοιπόν, της Ελλάδος, έχουσα τας υπό του νέου Καταστατικού Χάρτου αυτής καλώς προϋποθέσεις και διαθέτουσα ικανάς πνευματικές και ηθικάς δυνάμεις, στηριζομένη δε και εις την μακράίωνα αποστολικήν αυτής παράδοσιν, δύναται να χωρήση εν Πνεύματι Αγίω και ορθοτομούσα πάντοτε τον λόγον της αληθείας εις την ιστορικήν αυτής πορείαν κατά την ανατείλασαν νέαν χιλιετίαν.

Συνεπώς, η δισχιλιετής ιστορική πορεία της εν Ελλάδι αποστολικής Εκκλησίας είναι μία ζώσα μαρτυρία όχι μόνον του λυτρωτικού μηνύματος της χριστιανικής πίστεως, αλλά και της συνεχούς ορθοδόξου εμπειρίας του μηνύματος αυτού. Η παύλειος αποστολική παράδοσις υπήρξε πάντοτε το αμετάθετον κριτήριον της πνευματικής αποστολής αυτής εις τε τον ελλαδικόν και τον μείζονα Ελληνισμόν, εν αγαστή πάντοτε συμπνοία και εν ενεργώ συναντιλήψει μετά της εν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, διά την κοινήν αντιμετώπισιν των πολλαπλών αντιξοοτήτων του αιώνος τούτου. Κατά την πρώτην χιλιετίαν συνέβαλε τα μέγιστα εις την διαφύλαξιν της κοινωνίας της πίστεως εν τω συνδέσμω της αγάπης των Εκκλησιών Ανατολής και Δύσεως. Κατά την δευτέραν χιλιετίαν ηγωνίσθη μετά μοναδικού ζήλου διά την υπεράσπισιν της ορθοδοξίας της πίστεως τόσον έναντι της αφιλαδέλφου και οπωσδήποτε αθεμίτου προσηλυτιστικής προπαγάνδας της ρωμαιοκαθολικής Ουνίας και των προτεσταντών Μισσιοναρίων, όσον και έναντι του αλλοθρήσκου δυνάστου, διαφυλάξασα ακηλίδωτον την παραδεδομένην πίστιν και ακλόνητον την πνευματικήν συνοχήν του εκκλησιαστικού σώματος αυτής.

Σήμερα, η δισχιλιετής πορεία αγώνων διά την προβολήν της ορθοδοξίας της πίστεως και την βίωσιν της εν ημίν ελπίδος αποτελεί την ατίμητον παρακαταθήκην της ιστορικής μνήμης της εν Ελλάδι Εκκλησίας,

αλλά συγχρόνως και την ιδιαιτερότητα της πνευματικής αποστολής αυτής διά την υπέρβασιν της πνευματικής συγχύσεως των νεωτέρων χρόνων, η οποία υπήρξεν οδυνηρά διά την εύρυθμον λειτουργίαν και του ιδίου αυτής σώματος. Πράγματι, η Εκκλησία της Ελλάδος, απηλλαγμένη πλέον των αντιρρόπων πιέσεων του κόσμου εις την εσωτερικήν λειτουργίαν του σώματος αυτής, διαθέτει τον αναγκαίον δυναμισμόν διά την ανανέωσιν της πνευματικής σχέσεως αυτής προς την σύγχρονον εκκοσμικευμένην κοινωνίαν και δύναται να προβάλη την αξιόπιστον μαρτυρίαν αυτής προς τους εγγύς και τους μακράν, στοιχούσα τω υπερόχω υποδείγματι του αποστόλου των εθνών Παύλου, διά την προσαρμογήν του λυτρωτικού μηνύματος της χριστιανικής πίστεως εις τα σύγχρονα πνευματικά αιτήματα του ανθρώπου.

Από τα Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 2000, εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας.

Πηγή : www.myriobiblos.gr